

עין משפט
נר מצוה

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

מסורת הש"ס

(א) ויקרא ליה עץ של שם
השפד ששנה תחבר בדיק
כ"ב ע"י וי"ח חס"ס שנה
ס' ד"ה כל היולד וכו'.
(ב) ויפלו: דבר שהיה
(ג) מיר ד' כריתות יג:
שנויות כג' ויחל שו.
(ד) נכסות מה: (ה) ד' ע"י:
למול כמו למי ששנה:
(ו) ודברים אלו: (ז) ע"י:
כל לרבותי למר ליה שבר
לא נהא ליה למר קר
(ח) ודבר זה ש"ך לעיל
עמוד א במשנה: (ט) (לעיל
ע' כהא דלמר ר"ח בר
מנחם לא נזכר שני חיות
הללו: (י) ג"י ש"ך שם:
(י"א) ג"י י' מקן.

תורה אור השלם

1. ותקפחה עני שניהם
וירעו כי עירפם הם
ויהפשו עלה תאנה
ויששו להם חגרת:
בראשית 13
2. דברי לטואל מלך
משא אשר יסרתו אביו:
משלי לא א
3. מה ברי ומה בר בטני
ומה בר גרדי:
משלי לא ב
4. אל למלכים למואל
אל למלכים שונו:
ולרזנים אי שבר:
משלי לא ד
5. כי בער אביו מלאש
ולא בינת אדם לו:
משלי ב
6. ואל תחל איש האדמה
ויער קרם:
בראשית כ
7. ואמר אל זקני עיר
בנו זה סורר ומורה אינו
שומע בקולו וזלל וסבא:
דברים כא כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאין יס'
ומדקרי ליה עץ הדעת:

מוסף רש"י

שמביא יללה כ"ו. זה
היה מיתה ונכונה כ"ו.
שאין התניק יודע כ"ו.
זה נקרא על הדעת ושם.
אכל דבילה קעילית.
הגילה בלחם מקום
ומכרת כ"ו ונכונה כ"ו.
קעילית על שם מקומה
ושנויות כ"ו.
דבש מיר נלע"י. מים
דבש שנקין יחד ונכונה
כ"ו.

שאין לך דבר שמביא יללה על אדם אלא יין. הלכך מסתברא דעל
ידו נקנסה מיתה ונכיה לעולם: שאין הסיוע יודע וכו'. ומדקרי
ליה (א) הדעת טוב ורע שמע מניה היינו חס"ס: בדבר שנתקלקלו
בו נקנסו. מדה הקב"ה באחזל שהוא מכה בו הוא מרפא גם כן
גם כמו וילת אש ציון (פא"ס ד)
וכתיב (נכ"ה כ) וילת אהיה לה גאון
ה' מומת אש סביב: למול מלך.
שמה המלך למולל מעשיו ומכמתו
להקב"ה. למולל שכינה הוא כמו יד
שמתו למי פי (פא"ס מ): משא אשר
יסרו אמו. פרשת מוכה שהוכחתו
אמו: שפסלו על העמוד. להלקוחו
ויסרו לשון מלקות כדלמרי לקמן
(דף ע"א): ויסרו אמו: זה מלקות ומפני
שהיה רואה שהוא בעל הגאה ומרבה
כעבודתו הימה מוכחתו: אמו
גרמה לו. להיות רשע שהרי באביו
לא יתלו המונה והיינו מה ברי למה
תגרסו לנן אחרך שאתה בני ולא כן
אביו: בר בטני. מעי גרמו לך
להיות בעל זורה ובעל כח שדקמתי
ונכנסתי שמשמי יפה לולד ולגטו
ולחורו כדלמרינן נכס' נדה (דף לא).
שגשג חדשים האחרונים משמשי יפה
לולד שמתוך כך ילד הולד מלונן
ומורו: אי שבר. כלומר אל הנשים
לומר איה שבר לא נהא לומר לך:
בער אנכי מאיש. כההוא משא חביב:
זה אדם הראשון. שנכשל ביין ואני
שמתי יותר מה: שכולה סריקין.
רקוס שירגלוהו כן אכל אש יס'
במזורה אדם הגון כ"י הוי גוואל לא
ממשך ואינו נעשה כן סורר ומורה
ובמזורה דללו מזוה קאמר: הא
קמ"ל. מתני דלפי כולה סריקין
כיון דלחמור השמא למזוה פטור
ולעולם דינו דכן סורר ומורה אינו
אלא במזורה סריקין: אכל בעיבור
הדש. כדמפרש לקמן שהן נקצין
עשרה או יותר ועולין בעלייה ואין
אסיהם זו אלא לפרסם הדבר שבעבורו
ולא לענין דהא אין עולין אלא לאור
עיבורו דהיינו ליל מולאי שלשים וכבר
מעובר הוא דהא לא קדשו היום אם
הדש וקדשו אין שם כיום מחמת
דהיינו יוס שלשים ואחד למנוח על כך
כדלמרי (ר"ה ד' כה). שלא בזמנו
אין מקדשין אותו ועוד דאי לקדשי
בשלש סני: כספ דגן. ולא ידענא
משום מאי נקט פה דגן ושמשו
למעוטי פה אורו ודוחן קא חמי: יוס
עבורו הוא יוס שלשים שנעשה ממנו
חדש היולא מעובר: אור יוס עוברו.
מולאי שלשים ולהודיע שעברו:

ואין עורא: זה ביום. ואם תאמר
הא כבר תנא ליה רישא
לאור עיבורו וי"ל דק"י לאו לאפקוק
יוס העיבור אלא אלא לאפקוק לילה
על
וריו וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שחו
יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששוחים יין ומשחכרים
ואומרים למה לנו יאל ולרזנים אי שבר מי שכל ריו עולם גלויים לו
ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין
וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחור שלמה והורה לאמו דכתיב: כי בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנח דכתיב: ויחל נח איש האדמה
ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אבל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו
אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאגן תנן אכל בחבורת מצוה
אינו נעשה כן סורר ומורה טעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה
סריקין הא קמ"ל דאע"ג דכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך:
אכל בעיבור החדש: למימרא דבשר ויין מסקן והתניא יאין עולין לה אלא
בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו
אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשך תנו רבנן יאין
עולין בעיבור החדש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן
וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה
והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייא בר אבא לבניה
יאריריפו ועולו אחריו ופוקו כי היכי דלישמעו בכו אינשי: אכל מעשר שני
בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל ליה לא ממשך: אבל נבילות וטריפות
שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה כן סורר ומורה והא
אנן תנן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה כן סורר ומורה הא
טהורין נעשה כן סורר ומורה כי תנן נמי מתני' ויהושע: אכל דבר שהוא
מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית
ציבור וטעמא מאי אמר קרא יאינו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום:
אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין וכו': אכל כל מאכל
ולא אכל בשר לאיתוי דבילה קעילית שתה כל משקה ולא שתה יין לאיתוי
דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושחה דבש וחלב ונכנס למקדש
חייב

אחריו. אקדימו כמו חרפי ואפלי (פ"ד ד' ע"ה). אחריו ועולו צלילה היו יושבין שם ועושין הומה להשמיט קול וקאמר להו רבי
חייא להקדים ולעלות מנעול יוס מעט כדי שיראו אותם עובדי דריס כשהן עולין ויפרסמו והיינו דקמין אין עולין לה בלילה
אלא ביום והאי דקמין אין עולין לה ביום אעיקר מילתא קאי בהסעדה ומשאו ומתנו של דבר צלילה הוא: אחריו ופוקו. בנכר
אל תאחרו לירד שהרואה אחסן יורדין בהשכמה מנין שישנו שם כל הלילה ומתפרסם הדבר אכל הרואה אותם יורדין שלא
בהשכמה סבור שעבשו עלו ואין מנין הדבר: אכל מעשר שני. גג ממנו מע"ש וקנה בשר ויין ואכל דאי גג בשר ויין
עלמו אפי' דחולין נמי לא כדלמר (פ"א) עד שיק בשר בול ויאלל ויין בול וישתה (ימן החנוני): דכי אורחיה. כדרך מזוה נאמר
בנכר וצאלן וצין ובשר כמע"ש ודברים ידן: אכל נבלות וטריפות. לקמן יליף לפטורא: אכל בשר עוף. טהור פטור דלא חשיב דלא ממשיך
במריה: פסם שקצים היינו עופות טמאים דכתיב בהם שכן הם (ויקרא יא). רמשים הן שרצים. וטעמא משום דלינו שומע בקולנו
בעין ולא זה שאף בקולו של מקום אינו שומע: הא טהורים חייב. כדמנן במתני' דליטריין לאשמעינן דפטור אשקצים: להשלים.
שאפילו אכל חרטימר בשר חסר חיות מנהמה טהורה והשלמה לחרטימר מבשר עופות טמאים פטור משום דלינו שומע בקולו של מקום
דכוחה בטוהרים מייחב: לאיתוי תנחומי אבלים. דאע"ג דתקנתא דרבנן בעלמא הוא. דאי מרישא הוי אמינא חבורת מזוה היינו כהנים
שאוכלין קדשים או פסחים: פטנים זכור. אע"ג דלא עבר אלא חרצנין: וטעמא מאי. מפטר אדכר עבירה: אינו שומע בקולנו. מיעוטא
הוא ולאפקוקי האי דלף בקולו של מקום אינו שומע: דבילה קעילית. מאתו מקום ואע"ג דמסכא לא מייחב עליה דלא ממשך:

חייב

בה נתקני. פי' בקונו' מדה הקב"ה באחזל שהוא מכה בו מרפא
נכס כמון נכס כמו וילת אש ציון ואני אהיה מומת אש ואין
ענין זה לזה כלל אלא היינו כדלמרי' כד"ר משל לנן מלך שקלקל
עם אחת משפחותיו כיון ששמע המלך
שלו והיה מחזר על הפתחים של
שפחותיו ולא היו מקבלין אותו אלא
אותה שקלקלה עמו פתחה לו דלתה
וקבלתו כך נעשה שאלו אדם מפרי
האין טרדו והוא ממוק לנן עדן
והיה מחזר על כל האילות ולא היו
מקבלין אותו מה היו אומרים לו
א"ר כדכתיב הא גנבה דגנב דעמא
דכריה היינו הא דכתיב אל תביאי
רגל גזוה רגל שנמננה על כורא ויד
רשעים אל תידיני לא תסב מני עלה
אלה התורה ע"י שאלו ממנה פתחה
לו דלתה וקבלתו:

ואין עורא: זה ביום. ואם תאמר
הא כבר תנא ליה רישא
לאור עיבורו וי"ל דק"י לאו לאפקוק
יוס העיבור אלא אלא לאפקוק לילה
על
וריו וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שחו
יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששוחים יין ומשחכרים
ואומרים למה לנו יאל ולרזנים אי שבר מי שכל ריו עולם גלויים לו
ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין
וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחור שלמה והורה לאמו דכתיב: כי בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנח דכתיב: ויחל נח איש האדמה
ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אבל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו
אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאגן תנן אכל בחבורת מצוה
אינו נעשה כן סורר ומורה טעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה
סריקין הא קמ"ל דאע"ג דכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך:
אכל בעיבור החדש: למימרא דבשר ויין מסקן והתניא יאין עולין לה אלא
בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו
אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשך תנו רבנן יאין
עולין בעיבור החדש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן
וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה
והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייא בר אבא לבניה
יאריריפו ועולו אחריו ופוקו כי היכי דלישמעו בכו אינשי: אכל מעשר שני
בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל ליה לא ממשך: אבל נבילות וטריפות
שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה כן סורר ומורה והא
אנן תנן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה כן סורר ומורה הא
טהורין נעשה כן סורר ומורה כי תנן נמי מתני' ויהושע: אכל דבר שהוא
מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית
ציבור וטעמא מאי אמר קרא יאינו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום:
אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין וכו': אכל כל מאכל
ולא אכל בשר לאיתוי דבילה קעילית שתה כל משקה ולא שתה יין לאיתוי
דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושחה דבש וחלב ונכנס למקדש
חייב

ואין עורא: זה ביום. ואם תאמר
הא כבר תנא ליה רישא
לאור עיבורו וי"ל דק"י לאו לאפקוק
יוס העיבור אלא אלא לאפקוק לילה
על
וריו וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שחו
יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששוחים יין ומשחכרים
ואומרים למה לנו יאל ולרזנים אי שבר מי שכל ריו עולם גלויים לו
ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין
וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחור שלמה והורה לאמו דכתיב: כי בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנח דכתיב: ויחל נח איש האדמה
ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אבל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו
אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאגן תנן אכל בחבורת מצוה
אינו נעשה כן סורר ומורה טעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה
סריקין הא קמ"ל דאע"ג דכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך:
אכל בעיבור החדש: למימרא דבשר ויין מסקן והתניא יאין עולין לה אלא
בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו
אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשך תנו רבנן יאין
עולין בעיבור החדש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן
וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה
והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייא בר אבא לבניה
יאריריפו ועולו אחריו ופוקו כי היכי דלישמעו בכו אינשי: אכל מעשר שני
בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל ליה לא ממשך: אבל נבילות וטריפות
שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה כן סורר ומורה והא
אנן תנן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה כן סורר ומורה הא
טהורין נעשה כן סורר ומורה כי תנן נמי מתני' ויהושע: אכל דבר שהוא
מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית
ציבור וטעמא מאי אמר קרא יאינו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום:
אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין וכו': אכל כל מאכל
ולא אכל בשר לאיתוי דבילה קעילית שתה כל משקה ולא שתה יין לאיתוי
דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושחה דבש וחלב ונכנס למקדש
חייב

ואין עורא: זה ביום. ואם תאמר
הא כבר תנא ליה רישא
לאור עיבורו וי"ל דק"י לאו לאפקוק
יוס העיבור אלא אלא לאפקוק לילה
על
וריו וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שחו
יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששוחים יין ומשחכרים
ואומרים למה לנו יאל ולרזנים אי שבר מי שכל ריו עולם גלויים לו
ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין
וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחור שלמה והורה לאמו דכתיב: כי בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנח דכתיב: ויחל נח איש האדמה
ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אבל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו
אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאגן תנן אכל בחבורת מצוה
אינו נעשה כן סורר ומורה טעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה
סריקין הא קמ"ל דאע"ג דכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך:
אכל בעיבור החדש: למימרא דבשר ויין מסקן והתניא יאין עולין לה אלא
בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו
אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשך תנו רבנן יאין
עולין בעיבור החדש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן
וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה
והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייא בר אבא לבניה
יאריריפו ועולו אחריו ופוקו כי היכי דלישמעו בכו אינשי: אכל מעשר שני
בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל ליה לא ממשך: אבל נבילות וטריפות
שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה כן סורר ומורה והא
אנן תנן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה כן סורר ומורה הא
טהורין נעשה כן סורר ומורה כי תנן נמי מתני' ויהושע: אכל דבר שהוא
מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית
ציבור וטעמא מאי אמר קרא יאינו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום:
אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין וכו': אכל כל מאכל
ולא אכל בשר לאיתוי דבילה קעילית שתה כל משקה ולא שתה יין לאיתוי
דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושחה דבש וחלב ונכנס למקדש
חייב

ואין עורא: זה ביום. ואם תאמר
הא כבר תנא ליה רישא
לאור עיבורו וי"ל דק"י לאו לאפקוק
יוס העיבור אלא אלא לאפקוק לילה
על
וריו וממולא בתורה והגון לנביאות אל למלכים למואל אל למלכים שחו
יין אל למלכים אמרה לו מה לך אצל מלכים ששוחים יין ומשחכרים
ואומרים למה לנו יאל ולרזנים אי שבר מי שכל ריו עולם גלויים לו
ישתה יין וישתכר איכא דאמרי מי שכל רוזני עולם משכימין לפתחו ישתה יין
וישתכר אמר ר' יצחק מניין שחור שלמה והורה לאמו דכתיב: כי בער אנכי
מאיש ולא בינת אדם לי כי בער אנכי מאיש מנח דכתיב: ויחל נח איש האדמה
ולא בינת אדם לי זה אדם הראשון: אבל בחבורת מצוה: אמר רבי אבהו
אינו חייב עד שיאכל בחבורה שכולה סריקין והאגן תנן אכל בחבורת מצוה
אינו נעשה כן סורר ומורה טעמא דמצוה הא לאו מצוה אע"ג דלאו כולה
סריקין הא קמ"ל דאע"ג דכולה סריקין כיון דבמצוה קא עסיק לא מימשיך:
אכל בעיבור החדש: למימרא דבשר ויין מסקן והתניא יאין עולין לה אלא
בפת דגן וקטנית בלבד הא קמ"ל אע"ג דאין עולין לה אלא בפת וקטנית ואיהו
אסיק בשר ויין ואכל כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשך תנו רבנן יאין
עולין בעיבור החדש פחות מעשרה בני אדם ואין עולין לה אלא בפת דגן
וקטנית ואין עולין לה אלא לאור עיבורו ואין עולין לה ביום אלא בלילה
והתניא אין עולין לה בלילה אלא ביום כדאמר רבי חייא בר אבא לבניה
יאריריפו ועולו אחריו ופוקו כי היכי דלישמעו בכו אינשי: אכל מעשר שני
בירושלים: כיון דכי אורחיה הוא קא אכיל ליה לא ממשך: אבל נבילות וטריפות
שקצים ורמשים: אמר רבא אכל בשר עוף אינו נעשה כן סורר ומורה והא
אנן תנן אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אינו נעשה כן סורר ומורה הא
טהורין נעשה כן סורר ומורה כי תנן נמי מתני' ויהושע: אכל דבר שהוא
מצוה ודבר עבירה: דבר מצוה תנחומי אבלים דבר עבירה תענית
ציבור וטעמא מאי אמר קרא יאינו שומע בקולנו ולא בקולו של מקום:
אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין וכו': אכל כל מאכל
ולא אכל בשר לאיתוי דבילה קעילית שתה כל משקה ולא שתה יין לאיתוי
דבש וחלב דתניא אכל דבילה קעילית ושחה דבש וחלב ונכנס למקדש
חייב

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones